

Att skapa en kulturell mötesplats – Möjligheter och begränsningar

To create a cultural meeting point – Possibilities and limitations

Författare Diana Lillrud

Handledare Larsgunnar Gunnarsson

C-uppsats 10 poäng

Socialpedagogiska programmet

Institutionen för individ och samhälle/Högskolan Väst

Höstterminen 2007

Förord

Jag vill tacka dom som bidragit till att denna uppsats till slut blev klar! Tack till min handledare Larsgunnar Gunnarsson som har kommit med intressanta kommentarer och hjälpt mig att få struktur i uppsatsen. Ett speciellt tack till mina nära och kära för ert stöd och all er uppmuntran! Sist men inte minst tack till personalen på Blå Stället som delade med sig av sina synpunkter och erfarenheter.

Abstract

The purpose of the essay is to discuss from the theory about the established and the Outsiders if the Culture Centre Blå Stället can serve as a meeting point between the majority of the people and the minority of the people in Gothenburg. The idea of Blå Stället is that it shall work as a house available for everyone and as a cultural meeting point between people in and outside Angered. I argue if Blå Stället really is a place where people from Gothenburg as a whole go or if there are some hindrances for their visions. My study is comprised of interviews with three of the staff at Blå Stället.

With the theory about the established and the outsiders I want to show that the division in the city between “them” and “us” has to do with differences of power. I also want to emphasize that power and power relations are complex and that different structures of power based in gender, ethnicity and class are reconstructed mutually. That’s why I bring intersectionality in the theory too.

The staff at Blå Stället wants many visitors, both from the area and from the centre. What I mean is that it can open on to that focus mainly will be on the numbers of visitors and not on the vision that people shall meet each other there. On the basis of that I can see a risk that the divisions between “we” and “them” continue at the Culture Centre.

Where Blå Stället is situated; the suburb, and who decides to come to Blå Stället or not, interact. I believe it depends on a generalized idea of the suburb and “those” who live there. But one of the respondents could see that the generalized opinions about the suburbs are on its way to change. I can see that as a tendency towards a change of the divisions between “we” and “them”.

Keyword: culture meetings, segregation, the suburb, integration.

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen är att utifrån teorin om etablerade och outsiders problematisera om Kulturhuset Blå Stället kan fungera som mötesplats mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen i Göteborg. Tanken med Blå Stället är att det ska vara öppet för

alla och att huset ska fungera som kulturell mötesplats för människor i och utanför Angered. Jag diskuterar om Blå Stället verkligen är en plats dit människor från hela Göteborg åker eller om det finns några hinder för deras visioner. Min studie bygger på kvalitativa intervjuer med tre utav personalen på Blå Stället.

Med teorin om etablerade och outsiders vill jag visa att uppdelningen i staden mellan ”dom” och ”vi” bygger på maktskillnader. Jag vill också lyfta fram att makt och maktrelationer är komplexa och att olika maktordningar som grundas i kön, etnicitet och klass konstruerar varandra ömsesidigt. Därför har jag även med intersektionalitet i teoridelen.

Personalen på Blå Stället vill ha många besökare, både de som bor i området och de som bor i stan. Jag har kommit fram till att det kan leda till att största fokus ligger på just antal besökare och inte på att de också ska mötas när de är där. Då finns det en risk att uppdelningarna mellan ”vi” och ”dom” består även på Kulturhuset.

Blå Ställets läge; förorten, påverkar vilka som besöker Blå Stället eller inte. Det anser jag beror på en generaliserad syn på förorten och om ”dom” som bor där. Men en av de intervjuade kunde se att den negativa uppfattningen om förorten håller på att förändras. Det ser jag som en tendens till att vilka som antas tillhöra ”vi” respektive ”dom” inte är bestående.

Nyckelord: kulturmöten, segregation, förorten, integration.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	7
2. Syfte och frågeställning	8
Syfte	8
Frågeställningar	8
3. Metod.....	9
Val av metod	9
Urval	9
Intervjugenomförandet	11
Bearbetning, tolkning och analys	11
Validitet och reliabilitet	11
Etiska överväganden	13
4. Blå Stället och Angered.....	14
Blå Stället	14
Blå Ställets mål	14
Angered	15
Segregationen	17
5. Centrala begrepp	19
Etnicitet	19
Kulturbegreppet	20
Kulturmötet	22

6. Teori.....	25
Intersektionalitet - En förklaring av begreppet.....	25
Utanför feministisk teori	26
Etablerade och outsiders	27
Moralisk hierarki.....	28
Varför uppkommer maktskillnader?	29
Stigmatisering av outsiders.....	29
Benämningar på outsiders – ”invandrare”?.....	32
7. Resultatredovisning och analys.....	33
• Hur tänker och planerar verksamhetsansvariga för att uppnå intentionerna med Blå Stället?.....	33
• Kan Blå Stället medverka till att skapa möten mellan människor som bor i olika delar av en stad?	37
8. Slutdiskussion.....	41
9. Litteraturförteckning.....	44

Bilaga

1. Inledning

I denna studie diskuteras om Kulturhuset Blå Stället som ligger i förorten Angered i Göteborg på något sätt kan bidra till att gränserna mellan ”dom” och ”vi” i staden förändras genom att de som inte bor i förorten och de som bor där kommer till samma ställe. Om människor träffas där förändras då synen på vilka som tillhör ”vigruppen”? Och kommer det människor som representerar hela befolkningen till Blå Stället eller ser personalen att det är några som saknas? Vad kan det i sådana fall bero på? Det är frågor jag ställer mig i uppsatsen och som jag kommer att diskutera och försöka besvara utifrån resultatdelen och via mitt teoretiska perspektiv.

Den här inriktningen i uppsatsen grundar sig i att jag är intresserad av hur det praktiskt går att arbeta för att människor från olika kulturer ska träffa varandra och i vad som görs nu för att ändra och förebygga den segregation som vuxit fram. Som socialpedagog vill jag på något sätt arbeta med integrationsfrågor. Jag såg en chans att lära mig det genom att intervjua personal på Blå Stället. Om det var så att det inte skedde några kulturmöten där eller om det skedde alldeles för sällan ville jag i intervjuerna få fram en diskussion om hur det går att få en miljö som stimulerar människor med olika kulturella och etniska bakgrunder att mötas. Jag ser möjligheter till att människor som annars inte träffar varandra att göra det på en mötesplats där det finns aktiviteter som ska locka olika slags besökare från hela staden. Och, eftersom Kulturhuset ligger i en förort, att få människor som annars inte kommer till förorten att besöka den. Där ser jag det som att en gräns har passerats om människor åker dit, för det verkar som att om man inte bor eller arbetar i en förort tror folk att de inte har något där att göra. Jag undrar om Blå Stället kan förebygga det hindret att människor med olika bakgrunder (etniska, kulturella, sociala) bor i olika delar av Göteborg och av den anledningen inte träffar varandra. En förmodad gränsöverskridning som jag anser är mycket viktig och nödvändig i en segregerad stad som Göteborg.

Att bli färdig med uppsatsen har varit en lång process. Jag har ett flertal gånger ändrat syfte och frågeställningar och jag har också blivit tvungen att göra om intervjuer utifrån redigerat syfte. Det kan ha påverkat helheten i uppsatsen på så sätt att det blivit svårare att få de olika delarna i uppsatsen att följa i varandra.

2. Syfte och Frågeställningar

Syfte

Mitt syfte med uppsatsen är att undersöka om Kulturhuset Blå Stället i Angered kan vara en plats där majoritets- och minoritetsbefolkningen i Göteborg kan mötas. Det gör jag genom intervjuer med de verksamhetsansvariga där och genom att analysera intervjuerna ur teorin om etablerade och outsiders.

Frågeställningar

För att syftet med undersökningen ska uppfyllas har följande frågeställningar valts:

- **Kan Blå Stället medverka till att skapa möten mellan människor som bor i olika delar av en stad?**
- **Hur tänker och planerar verksamhetsansvariga för att uppnå intentionerna med Blå Stället?**
- **Om Blå Stället inte fungerar som en kulturell mötesplats, vad är orsaken och hur kan detta förklaras?**

3. Metod

Val av metod

Mitt empiriska material består av information insamlad genom kvalitativa intervjuer med tre utav personalen på Kulturhuset Blå Stället i Angered, Göteborg. Jag har använt Norbert Elias (Elias & Scotson, 1999) teori om etablerade och outsiders som teoretisk utgångspunkt. Med den teorin som grund har jag intervjuat personal på Blå Stället för att höra deras tankar och resonemang om möjligheter och svårigheter för möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen på Blå Stället.

Jag har inte använt mig utav observationer för jag var inte ute efter att observera besökarna på Blå Stället och utifrån det analysera eventuella möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen. Jag var inte heller ute efter att försöka jämföra olika Kulturhus eller dra generella slutsatser. Jag ville istället undersöka det specifika och unika på ett av dessa ställen; Blå Stället. Repstad (1999) skriver att kvalitativa metoder oftast innebär att man studerar en särskild och avgränsad miljö och försöker ge en helhetssyn på det som sker och det som är annorlunda i den miljön. Därför ansåg jag kvalitativa intervjuer med en del utav personalen på Blå Stället användbara i min studie. Jag tyckte att intervjuer passade bättre in på mitt syfte än enkätundersökningar. Jag ville ta reda på respondenternas resonemang och tankar kring Blå Stället som en mötesplats mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen i Göteborg. I en enkätundersökning är risken stor att svaren inte blir så resonerande och uttömmande eftersom det är svårare att få förtydliganden och förklaringar. Det är lättare i en intervjusituation där jag kan fråga vad respondenten menar, fånga upp motsägelser och ställa följdfrågor.

Urval

Jag intervjuar personal på Blå Stället och inga besökare. Det gör jag för att jag vill ta reda på hur de som står bakom målen, programmen och det praktiska på Blå Stället resonerar kring att Kulturhuset genom sina mål säger sig vara en ”kulturell mötesplats”. Och vad de ser för hinder och förutsättningar för det. Personalen är med och bestämmer vad som ska hända på Blå Stället, de kan påverka vilka de ska rikta sig till och de kan se förändringar och tendenser bland besökarna. Något som det som delaktig besökare själv kan vara svårt att uppfatta. Om jag intervjuat besökare hade jag fått deras subjektiva tolkningar av något

de själva var delaktiga i och det var inte mitt syfte. Därför anser jag det relevant att enbart intervjua personal.

Jag har intervjuat tre respondenter. Först intervjuade jag enhetschefen Marianne Andersson och programassistenten Dubravko Grdic. Jag hade dock ingen färdig teori att stötta mig på och det blev därför svårt att analysera vad jag fått fram. Jag fick då göra ytterligare intervjuer när jag hade teorin färdig. Jag valde att intervjua Dubravko Grdic en gång till. Det gjorde jag av tidsskäl, det underlättade att jag hade kontaktat honom innan, men också för att han hade många egna tankegångar att föra fram och att jag då lättare kunde fördjupa intervjun med honom. Jag fick reda på att de hade fått en till enhetschef under detta år som gått; Aleka Karageorgopoulos och jag valde att intervjua henne också för att få in fler åsikter.

Jag intervjuade Marianne Andersson först för att få en överblick över Kulturhuset. Jag ville få reda på vilka idéer som ligger till grund för Blå Stället och för dess mål och visioner. Jag ville också höra hennes personliga åsikter om Kulturhuset och kulturmöten. På så sätt, genom att intervjua enhetschefen, kunde jag lättare veta vem utav personalen jag borde prata med för att få bättre kännedom om den praktiska verkligheten på Blå Stället och tankarna bakom programverksamheten.

Jag intervjuade då Dubravko Grdic. Han är programassistent och arbetar tillsammans med sina kollegor i en programgrupp som i stort sett gör alla program på Blå Stället. Hans arbete innebär att han har mycket kontakt med föreningar i Angered. Han kunde ge en ingående beskrivning av vad Kulturhuset erbjuder och vilka som kommer till de olika programmen. Jag ville även få fram hans egna tankar om kulturmöten överlag, men framförallt hans uppfattning om kulturmöten sker på Blå Stället eller inte och hur det eventuellt går att arbeta mer för det på Kulturhuset.

Aleka Karageorgopoulos intervjuade jag för att få in en annan enhetschefs synpunkter om Blå Ställets mål och visioner förverkligas eller inte och för att ta reda på vad hon såg för hinder respektive förutsättningar för kulturmöten på Blå Stället.

Intervjugenomförandet

Under alla fyra intervjuerna använde jag mig utav en diktafon. Jag antecknade stödord som komplement till bandinspelningen och som påminnelse om något viktigt jag ville fråga mer om under intervjun. Intervjuerna var mellan 60 och 90 minuter långa. De har alla gångerna genomförts på Kulturhuset Blå Stället. Jag har använt mig av intervjumanual i mina två senare intervjuer. Holme och Solvang (1997) skriver att kvalitativa intervjuer inte bygger på standardiserade frågeformulär för att inte styra intervjuerna utan för att istället få fram informanternas egna uppfattningar. Jag gjorde intervjumanualen utifrån mina frågeställningar, mitt syfte och från teorin om etablerade och outsiders. Det blev fyra frågeteman som jag hade 6 - 8 öppna frågor under. Jag berättade om mina teman innan intervjuerna för att visa på strukturen och för att klargöra för mina respondenter vad vi skulle prata om. Repstad (1999) skriver att det är viktigt med en genomtänkt referensram för frågor som ska ställas till flera personer och att man ska tydliggöra den för sina respondenter.

Bearbetning, tolkning och analys

Efter intervjuerna transkriberades ljudupptagningarna på dator. Jag skrev inte ned allt ordagrant men överförde det så noga det gick. Vissa uttalanden som jag direkt tyckte svarade på en frågeställning citerade jag ordagrant. Vid ett tillfälle skrev jag ned en intervju på papper för att sedan överföra den till datorn. Jag markerade med jämna mellanrum vart på bandet det nedskrivna fanns så att jag lättare skulle kunna gå tillbaka för att lyssna noggrannare om det skulle behövas. Någon gång var det svårt att höra vad som sades och då lämnade jag det vid transkriberingen. Det var dock bara några ord som var otydliga och det bör inte ha någon större betydelse för resultatet.

Jag tolkade intervjuerna efter syftet, frågeställningarna och teorin. Jag försökte hitta tendenser och uttalanden som motsade eller talade för teorin samtidigt som jag kontrollerade att jag besvarade frågeställningarna och syftet.

Validitet och reliabilitet

Validitet handlar om uppsatsen mäter det den avser att mäta (Patel & Davidsson, 2003). För den inre validiteten är det viktigt att frågorna är ställda till rätt personer och att det

finns tillräckligt många personer i undersökningen (Svenning, 1999). Jag anser att frågorna är ställda till rätt personer eftersom jag ville intervjua de som står bakom, målen, programmen och det praktiska på Blå Stället. Det hade möjligen kunnat vara några respondenter till för att få fram andra röster och då eventuellt fler nyanser och andra perspektiv i materialet. Antalet respondenter är också viktigt för att resultatet ska ses som generaliserbart eller inte (Svenning). Men att generalisera var inte min avsikt då det är just Blå Stället jag undersöker. Holme och Solvang (1997) skriver att kvalitativa metoder har ett förstående syfte och att de inte är inriktade på att ha generell giltighet. Patel och Davidsson (2003) menar å andra sidan att en kvalitativ analys kan leda fram till en förståelse av ett fenomen och variationer kring det fenomenet i sitt sammanhang. Generaliseringen kan då eventuellt göras till andra liknande situationer eller sammanhang skriver de. I det avseendet skulle resultatet tillsammans med teorin möjligen kunna gå att generalisera till andra etablerade - outsiders relationer och de fenomen som uppstår kring det i relation till en tänkt kulturell mötesplats i en förort.

Reliabilitet handlar om informationen man samlat in är tillförlitlig eller inte (Holme & Solvang, 1997). Reliabiliteten bestäms av hur mätningarna utförs och hur noggranna vi är vid bearbetningen av informationen (Kvale, 1997). Jag har varit medveten om att det finns ett visst dilemma i att intervjua personal och i synnerhet chefer. De vill i många fall tala väl om sin arbetsplats och ogärna peka på problem och brister. I det här fallet skulle det kunna leda till att de inte gärna berättar om negativa tendenser och motsättningar på Blå Stället. Det har jag försökt motverka genom att ställa frågor ur flera olika perspektiv för att kunna få så uttömmande svar som möjligt. Jag har även varit medveten om att jag själv som intervjuare påverkar respondenten och intervjusituationen. Jag är student, ung kvinna och engagerad i ämnet vilket givetvis har en inverkan på intervjun. Hur det påverkar är svårt för mig att säga men det kan ha betydelse för vad respondenten väljer att säga och hur hon/han lägger fram det. Jag som intervjuare har även min förförståelse av Blå Stället och de jag ska intervjua, det är svårt att vara helt objektiv. Men, i den mån det gått, har jag strävat mot att vara neutral i intervjusituationerna för att påverka så lite som möjligt.

Kvale (1997) skriver vidare att utskriften av en intervju blir en tolkningsfråga. Det är svårt att få garanti på att den tolkning jag gör av det insamlade materialet stämmer överens med de uppfattningar respondenterna hade. Vi kan aldrig helt skydda oss från feltolkningar eller övertolkningar. För att kontrollera utskriftens reliabilitet bör två personer oberoende av varandra skriva ut samma intervjuer och sedan läsa igenom dem (Kvale). Någon sådan kontroll gjordes aldrig.

Etiska överväganden

Det etiska övervägande jag behövt göra är om jag ska skriva ut respondenternas riktiga namn och titlar eller inte. Det är vanligt att respondenternas konfidentialitet ska skyddas och därför brukar man låta de man intervjuar få vara anonyma i en studie. Innan respondenterna ger sitt samtycke ska de också få veta studiens syfte och vad den ska användas till (Kvale, 1997). Alla tre respondenterna har själva gått med på att deras riktiga namn och titlar figureras i texten när jag berättade vad uppsatsen ska handla om och dess syfte. Jag har därför valt att ha med deras riktiga namn. Det är heller inga känsliga personliga uppgifter som kan skada någon som kommer fram. En annan anledning var att om jag hade anonymiserat dem hade jag blivit tvungen att göra samma sak med Blå Stället, annars hade det varit för lätt att ta reda på vilka jag hade intervjuat. Intervjuerna nyttjas endast i forskningssyfte (Repstad, 1999) och inspelningsbanden har därför raderats efter studiens slut.

4. Blå Stället och Angered

Blå Stället

När man kommer in i Blå Stället möts man av en lång hall med dörrar på sidorna som leder in till olika rum. Hallen kallas "Blå Gången" och fungerar som en utställningshall. Ett av rummen kallas "Kulturum". Här finns det information om vad som händer i Göteborg, försäljning av biljetter till olika evenemang, datorer, tidningar och schackspel till utlåning och det ställs ut konst även i det här rummet. I Kulturum ligger medborgarkontoret där politiker, tjänstemän och statliga myndigheter kan söka information om kommunen, försäkringskassan, migrationsverket med mera. På Blå Stället finns också Angereds Barnkulturcenter med Teater, nycirkus och verkstäder för barn, Angereds Kulturskola där barn och ungdomar kan lära sig att spela instrument, måla eller dansa. I ett rum; "Ateljén" och i verkstäderna bedrivs workshops, öppna verkstäder och barnverksamhet i exempelvis målning. I huset finns också "Kulturkaféet", Angereds Teater och Angereds bibliotek. Det arrangeras även konserter, författarfrukostar, närradiosändningar och seminarier (Broschyr; "Kulturhuset Blå Stället").

Blå Stället invigdes år 1979. Då hade det en mera social karaktär, ungefär som ett Folkets hus och inte som nu när det är ett Kulturhus. Det var föreningar som låg bakom Blå Stället på den tiden. Det har sin förklaring till varför Blå Stället har flera olika små rum, tanken var nämligen att föreningarna skulle ha möteslokaler där eller klubbрум dit människorna som bodde i närområdet kunde komma och tvätta sina kläder och sköta sin hygien. Blå Stället är nu en politiskt styrd verksamhet och målsättningen och vilka grupper det ska fokuseras på varierar därför beroende på vilket parti som styr. Det är tjänstemännen i sin tur som sedan ska tolka den politiska målsättningen och förverkliga det (Informantintervju, Marianne Andersson, enhetschef på Blå Stället, 28/6 2006).

Blå Ställets mål

Angered tillhör Gunnareds Stadsdelsnämnd och ingår i deras kulturprogram. I deras "Kulturplan för Gunnared" finns målen för Blå Stället:

"Ett Kulturhus är ett offentligt rum, öppet för alla. Kulturhuset skall erbjuda möjligheter till kommunikation, upplevelser och växande av varierande slag och i varierande former.

Särskild uppmärksamhet skall ägnas kommunikation över gränser; nationella, kulturella, politiska och ideologiska. Såväl eget skapande som möjligheter att uppleva professionella föreställningar inom olika konstområden skall erbjudas, liksom debatter, seminarier och föreläsningar inom skilda ämnen. Blå stället skall fungera som en resurs, inte bara för kulturlivet i Angered, utan för hela Göteborgs Stad.”

(www.blastallet.goteborg.se; SDF Gunnareds kulturplan, s. 3, 7/3 2007)

På Blå Ställets hemsida står det att Blå Stället:

”... är en kulturell mötesplats för boende i och utanför området. Verksamheterna bedrivs med idérikedom och entusiasm tillsammans med de boende för att fylla aktuella behov hos både vuxna, ungdomar och barn. Blå Stället erbjuder stora möjligheter till spännande upplevelser i gemenskap med andra människor.”

(www.blastallet.goteborg.se)

Målsättningen för Blå Stället bestäms alltså av politiker i Gunnareds Stadsdelsnämnd. Det är stadsdelsnämnderna som ger förutsättningar för den lokala kulturen och föreningslivet. År 1998 gjordes en ”kulturpolitisk strategi för Göteborgs stad” som ska vara vägledande för Göteborgs kulturpolitik. Ett år senare i samband med detta antogs ett ”Kulturprogram” för kulturverksamheten i Gunnared. Blå Stället ingår i detta Kulturprogram. Visionen inom Gunnareds kulturplan bygger på tron att kulturaktiviteter av olika slag leder till att människor får möjlighet att kommunicera och växa. Följden av konstnärliga upplevelser blir att segregationen minskar och att människor får en större förståelse för varandra. Förhoppningen är även att ökade kunskaper och insikter bidrar till att rasera klyftor och avstånd mellan människor (www.blastallet.goteborg.se; SDF Gunnareds kulturplan).

Angered

Gunnared och Lärjedalen var förr två egna kommuner som hette Angered och Bergum. 1967 blev de en del av Göteborgs kommun. Under början av 60-talet och framåt föddes planer för att bygga ut i områdena. Det fanns en idé om att området skulle bli en så kallad ”satellitstad”; ett område nära naturen där människor både kunde arbeta, leva och

bo. Alltså en självförsörjande plats och inte ett ”bihang” till det som egentligen var centrum (Informantintervju, Marianne Andersson, 28/6 2006).

1961 började stadsbebyggelsen. Gunnared blev en del av miljonprogrammet och det byggdes flerfamiljshus i allmännyttans ledning. Planen för Gunnared och Lärjedalen var att det skulle bli ett självförsörjande stadsområde med 100 000 invånare och cirka 70 000 arbetstillfällen och ett servicecentrum. Syftet var att försöka lösa den stora bostadsbristen som fanns i området på 1960-talet då det var många som flyttade dit. Hjällbo var det område som byggdes först, i mitten av 60-talet, åren efter växte Hammarkullen, Eriksbo, Gårdsten, Lövgärdet och Rannebergen upp. Det byggdes mestadels flerfamiljshus med hyresrätter. Byggandet pågick fram till mitten av 70-talet då efterfrågan på bostäder minskade. Då hade det byggts en tredjedel av vad som var planerat från början. 1978 invigdes Angered Centrum. Trots att folkmängden var liten då fanns det ett behov av ett överordnat centrum och en knutpunkt för kollektivtrafiken. Förhoppningen att det skulle finnas en köpkraft införlivades dock inte och därmed blev det inget stort utbud av butiker som var planen från början. På grund av att arbetstillfällena inte kom blev det inte den ”satellitstad” som det hade planerats för. Det fanns då en syn på förorten som en slags genomgång till något bättre, en plats du bodde på en tid tills du hittade något annat. På 80-talet byggdes det, för att göra området mer attraktivt, villor, bostadsrätter och radhus i Angered i syfte att förhindra en genomströmning. Den här blandningen av olika typer av hus som den senare bebyggelsen ledde till ger områdena en speciell prägel där pittoreska små radhus och höga betonghus står kvarteren bredvid varandra. Det blir stora kontraster på ett litet område. Men den senaste tiden har många flerfamiljshus rustats upp eller förnyats och det har byggts flera småhusområden i Angered (www.gunnared.goteborg.se ”Från landsbygd till stadsbygd”).

Angered Centrum tillhör som sagt Gunnareds Stadsdelsnämnd där också Lövgärdet, Rannebergen och Gårdsten ingår. Med alla dessa områden inberäknande bor här ca 22 000 människor. Ungefär hälften av dem kommer från andra länder. Bland dem som är mellan 20 och 64 år är det bara 52 % som arbetar eller har annan sysselsättning. Om man tittar enbart på dem som är födda utomlands är förvärvsarbetandet ännu lägre; då når det 41 % (www.gunnared.goteborg.se ”Befolkning”). Den totala öppna arbetslösheten i Gunnared ligger på 7,5 % (www.goteborg.se/statistik; Gunnared SDN). Ungefär en

tredjedel av de som bor här får socialbidrag någon gång om året. Utbildningsnivån är låg och bland dem som jobbar är medelinkomsten liten.

(www.gunnared.goteborg.se ”Befolkning)

Segregationen

För att få en överblick över hur olika det kan se ut befolkningsmässigt i Göteborg sökte jag efter statistik på Göteborgs Stads hemsida (www.goteborg.se/statistik). Det blir en kort jämförelse mellan Gunnared SDN, Centrum SDN och Askim SDN från 2006. Gunnared valde jag av förklarliga skäl för att Blå Stället ligger där, Centrum SDN valde jag för att det omfattar de centrala delarna av Göteborg och inte är en förort och Askim för att det är en förort som också är segregerad fast i bemärkelsen att det är majoritetsbefolkningen som representeras där.

Gunnared SDN har en befolkningsmängd på 22 016 invånare, 48 % av dem är svenska och utländska medborgare födda utomlands (www.goteborg.se/statistik; Gunnared SDN).

Centrum SDN har en befolkningsmängd på 53 759 invånare, 14,6 % av dem är svenska och utländska medborgare födda utomlands (www.goteborg.se/statistik; Centrum SDN).

Askim SDN har en befolkningsmängd på 22 557 invånare, 9,0 % av dem är svenska och utländska medborgare födda utomlands (www.goteborg.se/statistik; Askim SDN).

Jag vill med detta visa på segregationen i Göteborg och betona behovet av mötesplatser där minoritetsbefolkningen och majoritetsbefolkningen kan träffas. Sernhede (2002) skriver att Stockholm, Göteborg och Malmö är några av de mest segregerade städerna i Västeuropa. I de här städerna finns områden där 60, 70 och 80 % av invånarna är invandrare, han menar att det inte är så många andra länder vars städer kan visa upp en lika hög procentsats.

Stellan Vinthagen (Telefonintervju, 17/10, 2006) menar å andra sidan att de mest integrerade platserna är just förorterna och kallar förorten för en ”global by”. Den globala byn är rik på etnicitet, religioner och kulturer. Där lever människor med olika bakgrunder sida vid sida, kanske inte i harmoni men de bor i alla fall på samma plats. Vinthagen anser att problemet ligger i en förort som exempelvis Askim. Där finns väldigt få människor med utländsk bakgrund. Det är där det är segregerat och det blir som ett ”ariskt ghetto” där människor lever som om världen enbart består av personer med

svensk bakgrund. Där lever de efter myten ett land, en nation. Världen utvecklas mot kulturell och etnisk mångfald och blandning och det är så vi bör förknippa förorten säger Vinthagen. Därför, menar han, är förorten det framtida samhället där människor lever i en mångfald av kulturer och har kontakt med varandra.

Han förklarar vidare att i det lilla är förorten ett bihang, en periferi till centrum men i det globala är det så här människor lever i den största delen av världen, med mixade kulturer och på ett undantag och en instabil tillvaro som inte är så säker, rik, trygg och bestämd som i centrum. Befolkningen och livet i förorterna representerar det nya Sverige. Det är egentligen förorten som är "centrum" och centrum är ett annex till förorten säger han. Om centrala Göteborg ska vara med i det globala måste centrum anpassa sig till det som händer i förorten. Vinthagen påpekar att det är befolkningen i förorterna som företräder världen och det globala, inte människorna som bor i stan och som lever i det trygga, gamla Sverige.

Han uppmanar till att leta efter hybridformerna, blandningarna, när människor med olika kulturella bakgrunder ska mötas. Det är inte rena kulturer som möter varandra utan en blandning av kulturer, det är inte etniciteten som är det viktiga (den sätts i parentes). Det är då vi kan förändras i mötet och lära av varandra menar han.

Problemen med integrationen för invånarna i förorterna ligger i det politiska inflytandet, arbetslösheten och deras ekonomiska situation. I det hänseendet är de inte integrerade. Vinthagen tycker att vi lever i ett samhälle som inte kan anpassa sig och drar parallellen till de handikappade. Samhället är inte anpassat efter dem, som om det vore deras fel att de exempelvis inte kan ta sig fram överallt. Likadant är det med människorna som kommer till Sverige för att bo här. Debatten, anser han, borde handla om att vi har ett icke anpassningsbart samhälle, istället för att uppmuntra eller bestraffa invandrarna, som om problemet ligger i förorten. (Telefonintervju, 17/10, 2006, Stellan Vinthagen, universitetslektor på institutionen för fred och utvecklingsforskning, forskar om sociala rörelser och globalisering.)

5. Centrala begrepp

För att det ska vara fullständig demokrati i ett samhälle är det nödvändigt att alla känner att de kan vara delaktiga och tillhöra samhället. Då behövs rättvisa och solidaritet hävdar Sernhede (2002). Om det förekommer utanförskap och att människor inte känner att de kan/får medverka i samhället blir det inte den breda förankring från olika röster och erfarenheter som en demokrati måste ha som mål. Han menar att det på senare tid har skapats attityder och moralbegrepp som bygger på förakt för svaghet och utsatthet. En moralisk uppfattning där det är individens fel, den som har hamnat utanför samhället eller är beroende och fattig. Det här har format ett nytt samhällsklimat som enligt författaren påminner om det klassamhälle som arbetarklassen en gång försökte ta bort. Segregationen, som delat in det svenska samhället i gränser efter etnicitet, har i sin tur lett till att uppfattningar som vilar på gamla mönster om "den Andre" förstärkts. Sernhede skriver vidare att det är viktigt att vi kritiskt granskar de för givet tagna föreställningar vi har om människors tillhörighet. Vi måste kritiskt granska den "naturliga" indelningen i "vi" och "dom" om vi ska stötta delaktighet och demokrati. För att göra det behöver vi förstå föreställningarna om etnicitet och nationalism.

Etnicitet

Flera tolkningar av ordet etnicitet beskriver begreppet som något som har med klassificering av människor och grupprelationer att göra. Etnicitet uppstår i relation till den omgivande världen. Det handlar alltså om grupper som betraktar sig själva eller betraktas av andra som kulturellt särpräglade (Eriksen, 1993). Etnicitet handlar enklare uttryckt om en föreställning om en delad kultur (Illman & Nynäs, 2005).

Barker (2003) poängterar att etnicitet inte är någon naturlig identitet och att det inte finns några objektiva kriterier för vad som är etnicitet. Etnicitet är mestadels socialt konstruerat hävdar han. En etnisk grupp tillhör man om man själv upplever sig göra det, genom att man identifierar sig med den och genom att bete sig så att den tillhörigheten befasts.

Sernhede (2002) skriver att etnicitet i många fall betraktas som ett aktuellt, vidsynt och opartiskt sätt att beskriva olikheter mellan människor på. Etnicitet har setts som ett begrepp som inte har något med rasbiologins syn på skillnader att göra och har därför

använts flitigt i många sammanhang. Författaren håller inte med. Han menar istället att vi ska vara försiktiga med att använda detta begrepp. Anledningen till det bygger bland annat på hans ståndpunkt att det finns en risk att etnicitet i vissa fall ersätter teorier om ras. Han anser att begreppet ur den förståelsen bytts ut istället för att vara en kritik mot rasbiologin. Inom etnicitetsbegreppet vilar skillnaderna mellan människor på kultur och visserligen inte på biologi som det gör inom rasbegreppet men det spelar ingen roll framhåller Sernhede, konsekvenserna blir i alla fall de samma ur flera aspekter. Etnicitet delar, precis som rasbiologin, in människor och blir, menar författaren, ett sätt att visa på skillnader och att tillskriva olika grupper av människor olika egenskaper. Etnicitet är, som rasbegreppet, en konstruktion och kan inte visa på några i förhand bestämda egenskaper. Det är en myt att det skulle finnas en sann och medfödd samhörighet – en ”etnos” - hävdar Sernhede. Det är dock så som begreppet etnicitet har tolkats och använts påpekar han. Både kultur och etnicitet används som grund för att förklara vissa beteenden och egenskaper. Det finns även kvar en syn på att människor som kommer från samma nation också bildar en ”etnos”. Företeelsen att etnicitet har blivit ett så pass välkänt och väl använt begrepp kan utvecklas i riktning mot att sociala omständigheter istället görs till frågor om kultur. Det är en negativ sida av att kulturbegreppet och etnicitetsdiskussionen blivit populära anser Sernhede.

Författaren har med den här förståelsen av begreppet etnicitet visat att det är en tom kategori för det finns ingen självklar ”etnos” för någon grupp. Men han menar att det borde hittas en ny form av gemenskap och samhörighet. För tydligen finns det ett stort behov av det i samhället nu resonerar han. Hans poäng är att vi måste hitta ett sätt att diskutera identitet i förhållande till historia, rötter och tillhörighet för begreppet etnicitet kan vi inte längre använda som analytisk kategori (Sernhede, 2002).

Kulturbegreppet

Genom Kurkiala (2005) vill jag betona att kulturbegreppet används på två väldigt olika sätt. Med anledning av att jag skriver om ett Kulturhus beskriver jag kortfattat skillnaderna. Författaren nämner det estetiska kulturbegreppet som kan ställas mot det sociologiska och antropologiska kulturbegreppet. Han förklarar att den första benämningen representerar en viss typ av aktiviteter som dans, litteratur eller konst

medan den senare användningen av begreppet ser kultur som en dimension i mänskligt socialt liv. Jag kommer här nedan att närmare förklara den sistnämnda benämningen: det sociologiska och antropologiska kulturbegreppet.

En förståelse av kulturbegreppet är att det finns en direkt koppling mellan nation och kultur och att det går att göra skarpa gränser mellan olika kulturer (Sernhede, 2002). Författaren ger exempel på det när han beskriver invandrarverkets grundregel för att få bidrag som invandrarförening. Regeln bygger på att de som söker måste representera en etnisk grupp. Det går alltså inte att gå ihop som exempelvis latinamerikaner och bilda en förening och arbeta för en gemensam latinamerikansk fråga. Anledningen är att "latinamerikan" inte går att definiera som etnisk kategori. Föreningsmedlemmarna måste alltså utgå från en nationell fråga eller intresse för att få stöd, exempelvis som att i namn av "boliviansk förening" dansa folkdans. Sernhede poängterar att den svenska integrationspolitiken tyvärr är aktiv inom "denna folkloristiska kitschnivå" (Sernhede, 2002 s. 233). Detta bygger alltså på tanken att det går och att det är välkommet att avgränsa olika kulturer från varandra efter vilken etnicitet de anses tillhöra. Men den moderna kulturforskningen, fortsätter Sernhede, strider mot att det går att avgränsa olika kulturer från varandra. Där visas det tvärtom att kultur verkligen är just blandning, kultur är möten mellan människor, kultur är exempel på ett händelseförlopp som hela tiden förändras och inte en statisk egenskap.

Kurkiala (2005) är också kritisk mot ett tänkande där kulturer anses vara nedärvda, där de har tydliga gränser och är oföränderliga. Hans uppfattning är att kulturer omskapas och flyter in i varandra. Men författaren menar att det samtidigt finns en tendens i Sverige att kulturella skillnader tolkas som ytliga, och då separerar man kultur från subjekt menar han. Kurkiala förtydligar det med symboliken; "Man slår alltså in en kil mellan människor och deras kultur" (Kurkiala, 2005 s. 97). Då skildras kulturen som något som inte har direkt med människan att göra; ett objekt, som hon kan välja att gå in i eller inte. Kulturen ses ur denna synvinkel som en vara anser han, som vi kan köpa eller avvisa. Risken med denna ytliga kultursyn syn är att man inte kan förstå kulturens djupare aspekter skriver Kurkiala.

Kulturmötet

Jag för, genom Illman och Nynäs, (2005) fram en humanistisk beskrivning av kulturmöten. Författarna använder sig av Bubers (1994) tankar om det-relationen och du-relationen i möten och kopplar det till kulturmöten. I likhet med författarna ovan (Sernhede, 2002, Kurkiala, 2005) ger de en syn på kulturer som tolkningsbara och föränderliga fenomen som förändras över tid och som olika människor uppfattar och använder på olika sätt. När kulturmöten studeras är det viktigt att se människan just som en tolkande och reflekterande varelse i förhållande till begreppet kultur anser de. Författarna håller med Kurkiala (2005) och menar att kulturer inte kan skiljas från dem som identifierar, skapar och definierar dem.

I begreppet kulturmöten betonar Illman och Nynäs (2005) *människan*, det är människor som möts, inte kulturer. De refererar till Buber (1994) och hans poängterande av relationen i benämningen av själva mötet. Det finns två förhållningssätt i ett möte menar Buber; Jag - Det och Jag - Du. I Jag – Det ser vi den andre personen som ett objekt och kategoriserar in den personen i olika fack exempelvis efter stereotyper. Den andre blir betraktad på distans.

I Jag - Du förhållningssättet kategoriserar man inte in den andra människan utan ser henne som en unik person som är föränderlig och mångfacetterad. Här kommer man närmare individen som egen person. Den man talar med betraktas inte utan det blir istället en slags ömsesidig närvaro.

Enligt Buber (1994) finns det två världar; Det – världen och Du – världen. Han menar att det är i Du – världen som möten sker. Det hör ihop med att de två förhållningssätten påverkar mig själv, jag är ett annat jag i Jag – Det än i Jag – Du förhållningssättet.

Illman och Nynäs (2005) betonar att det ena sättet inte är bättre än det andra utan att de kompletterar varandra. Det jag betraktat i Det – förhållningssättet har jag med mig i Du mötet där relationen och att jag är närvarande med den andra personen är det relevanta. Enligt Buber (1994) är det i Det – världen vi lever vårt vardagliga liv och där vi har kontroll och ordning, saker och ting är välbekanta och vi vet hur vi ska agera. Här kan vi också reflektera över ett möte och bearbeta våra erfarenheter från det. Men man måste också ge sig ut i Du -världen och möta andra människor. Det blir ett pendlande mellan att

vara betraktare och att vara fullt närvarande. Detta växlande kan även ske under ett och samma samtal. De personer som möts behöver inte vara lika man kan hitta gemenskap ändå om man öppnar sig, respekterar den man talar med och försöker se den som en unik individ fortsätter Buber. Ett möte handlar om vilken inställning vi har till den vi träffar, hur vi själva blir bemötta av den andra personen och hur mötet påverkar oss. Illman och Nynäs (2005) beskriver ett möte med ett Du med att man har gått över en gräns, man har vågat och haft viljan att se förbi olikheterna och sett hela personen.

I definieringen av kulturmöten blir innebörden den att gå över gränser för vad man själv definierar som olikt och likt, att möta människor som man själv uppfattar och ser som främlingar och som inte ingår i ens egen tolkning av gemenskap. Det behöver inte enbart handla om olikheter som är bestämda utifrån som exempelvis nation, hudfärg eller språkskillnader menar författarna. För vissa kan gränserna mellan likt och olikt handla om utbildning, värderingar eller vilka intressen man har. Kulturmöten handlar om hur de personer som möts tyder och förstår sin situation, vad de uppfattar som främmande och förenande. Varje människa skapar egna gränser och kulturmötet blir alltså att gå över dessa gränser (Illman & Nynäs).

Kulturmöten är inte statiska utan föränderliga, vi drar hela tiden upp nya gränser för likt och olikt, och vi pendlar mellan Det – och Du - förhållningssättet betonar Illman och Nynäs igen. Det betyder att alla egentligen kan möta ett Du med varandra. Det går inte att säga att vissa exempelvis etniska grupper inte kan möta varandra. Men det behöver inte heller innebära att bara för att man tror på samma religion så förstår man varandra. Förståelsen eller känslan av främlingsskap formas i varje möte och mellan de som möts. Kulturmöten går därför inte att förutspå i förväg, men inte heller att uteslutas. Författarna menar att det inte kan vara bestämt i förhand vilka som kan mötas eller inte, förutsättningen att se den andra personen som en främling eller någon som du känner gemenskap med finns alltid med inom oss alla.

Illman och Nynäs (2005) för fram tre dimensioner som visar hur komplex människan är och att det är flera aspekter som påverkar hur vi förstår eller tolkar kulturmötet. De kallar det ett integrerat perspektiv på kulturmöten. Det är intellektuell kunskap, attityder och individens upplevelsevärld.

Bara för att man vet mycket om en annan människas kultur behöver inte det innebära att en person blir bra på kulturmöten poängterar författarna. Människan är mer mångfacetterad än så menar de. Men kunskap om till exempel religion, historia och sociala system kan leda till att missförstånden blir färre och att vi förstår varandra bättre. Det är också viktigt hur vi använder den kunskap vi har och hur den integreras. De tar upp stereotyper och menar att det dock är en typ av kunskap som hindrar att människor möter varandra.

Kunskapen hör alltid ihop med våra värderingar enligt Illman och Nynäs, våra attityder styr vad vi vill lära oss och vad vi väljer att tro på. Attityderna har vi med oss hemifrån, det handlar om våra egna personliga beslut, vad vi lärt oss för tankemönster under vår uppväxt och från samhället. Författarna tar upp några viktiga inställningar som underlättar att kulturmöten uppstår, bland annat nyfikenhet, förtroende, intresse, reflektion, öppenhet och viljan att förstå.

Den tredje aspekten som gör inverkan på kulturmötet är den individuella aspekten. Som jag tagit upp innan är ingen människa helt bunden eller präglad av sin kultur och det samhälle hon är uppvuxen i. En människas tolkningar och förståelse av kulturmöten beror även på hennes egna känslor, upplevelser, minnen och reflektioner. Illman och Nynäs (2005) betonar att en människa aldrig är passiv och helt influerad av sin omgivning utan hon gör egna tolkningar och drar egna slutsatser. Detta kopplar de till kulturmötet och menar att det är viktigt att se människan som mångdimensionell och kulturmötet som dynamiskt.

Allt detta vad vi tror att vi vet om andra, vad vi har för värderingar, egna tankar, känslor och erfarenheter är alltså aspekter som vi har med oss när vi tolkar och går in i kulturmöten.

6. Teori

Den här teoridelen börjar med en kortare presentation av begreppet intersektionalitet. Men min tyngdpunkt här och i analysen kommer att ligga på Norbert Elias (Elias & Scotson, 1999) teori om etablerade och outsiders. Jag anser att den kan hjälpa mig vidare med att problematisera om det finns möjligheter för möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen på Blå Stället i Angered, som är mitt syfte.

Jag är medveten om intersektionalitetens vikt i analysen av olika samhällsföreteelser därför vill jag först ta upp det begreppet för att ha det perspektivet som grund i förståelsen av relationerna mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen (etablerade och outsiders).

Intersektionalitet - En förklaring av begreppet

På engelska finns flera innebörder i ordet "intersection"; skärning, genomskärning, vägkorsning eller skilda vägplan. På svenska förklaras intersektionalitet med en linje som korsar eller avskär en annan. I studier med perspektivet intersektionalitet står begreppet för det mesta för den sista betydelsen; linjer som korsar eller avskär varandra (Eriksson – Zetterquist & Styhre, 2007). Intersektionalitet har sin bakgrund i sociologin, genusvetenskapen och postkolonialismen (Lykke, 2003).

Intersektionalitet fokuserar på skärningspunkten mellan olika samhälleliga maktordningar som har sin grund i etnicitet, hudfärg, kön, klass, sexualitet, ålder, religion och liknande kategorier. Med ett intersektionellt perspektiv undersöks därmed hur dessa olika maktordningar samverkar, kompletterar eller konkurrerar med varandra (Eriksson – Zetterquist & Styhre, 2007).

I analysen av hur makt skapas utifrån socialt skapade dikotomier (motsatser) som invandrare/svensk, kvinna/man är intersektionellt perspektiv ett användbart verktyg (de los Reyes, Molina & Mulinari, 2005).

Det är viktigt att se makten som komplex och föränderlig. Författarna menar att maktens konstruktion inte bör analyseras som ett statistiskt fenomen utifrån förutbestämda och slutna ramar. Den bör istället definieras utifrån ojämlika materiella villkor, språkliga konstruktioner, handlingar i vardagen och ideologiska grundpelare som i sin tur varierar både rumsligt och historiskt (de los Reyes & Mulinari, 2005).

De los Reyes och Mulinari skriver att visst är det viktigt med ny forskning som visar på invandrade kvinnors olika levnadsvillkor för att framhålla problematiken att kvinnligheten rasifieras och att det fortfarande pågår diskriminering mot vissa kvinnor med stöd av påhittade etniska identiteter. Men menar författarna, det behövs också ett maktperspektiv som problematiserar hur och i vilka sammanhang över- och underordning utformas i föreställningar om etnisk/ras/kulturella särdrag. De los Reyes och Mulinari menar med andra ord att människors levnadsvillkor inte formas utifrån en kultur, en könsordning eller en klasshierarki utan från flera maktaspekter och att dessa dessutom är beroende av varandra och av i vilket sammanhang de är i. Ett intersektionellt perspektiv är ett verktyg för att kunna förstå dessa sammansatta maktförhållanden. Utgångspunkten är att det är en aktiv relation mellan dessa kategorier, att de inte är oberoende av varandra utan istället bildas av varandra (de los Reyes & Mulinari, 2005).

Utanför feministisk teori

De los Reyes och Mulinari menar vidare att de ser intersektionalitet som ett alternativ till den genusvetenskap som konstruerat kön utan att ta med föreställningar om ”ras”, klasstillhörighet och nationella gränser när ojämlikhet skapas. Men intersektionalitet är inte enbart ett feministiskt perspektiv. Författarna önskar att det också blir en dialog om makt och ojämlikhet inom andra kritiska perspektiv. För intresset är stort inom det kritiska teoritänkandet att hitta ett teoretiskt analysverktyg som förhåller sig till makt som något komplext och föränderligt bortom klass, kön och etnicitet.

De vill utvidga begreppet och:

”...även utforska den ojämlikhet som konstrueras i intersektionen mellan olika samhällsnivåer och de specifika former av konsensus och underordning som uppstår i skärningspunkten för maktstrukturer, institutionella praktiker och individuella handlingar” (de los Reyes & Mulinari, 2005 s. 9).

Intersektionalitet är alltså en teoretisk grund som diskuterar skärningspunkten mellan olika maktordningar i samhället, inom institutionella praktiker och på individnivå.

Kritik mot begreppet är att det är så många kategorier som ska ingå i analysen av makt och att det då blir svårhanterligt. Det kan bemötas med att man då väljer en eller några kategorier i sin analys. Fast det är ändå viktigt att vara medveten om vikten av genuskategorin i ett samhälle där könsmaktordning existerar (Lykke, 2003).

De los Reyes (i de los Reyes et al., 2005) skriver att det är viktigt att se hur sociala kategoriseringar återskapar hierarkier och makt som fötts ur föreställningar om ”skillnader” mellan människor. Det diskuterar de los Reyes i diskussionen om invandrare och majoritetsbefolkningen. Det har under de senaste åren växt fram en bild av invandraren som avvikande och annorlunda på olika nivåer skriver hon, framförallt i språket där olika begrepp som används visar på skillnaderna mellan invandrare och majoritetsbefolkningen. Hon motsätter sig att invandrarstatus används som symbol för utanförskap och maktlöshet och menar att då måste vi reflektera över vilka tankestrukturer som styr vår uppfattning om hur makten struktureras i samhället.

Intersektionalitet problematiserar, som framgått av resonemanget ovan, hur makt och maktrelationer bygger på en samverkan mellan kategoriseringar av kön, etnicitet och klass. I min uppsats ligger fokus på om det finns möjligheter för möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen på Kulturhuset Blå Stället i Angered och hur det går att se de relationerna (mötena) ur de nedanstående kategorierna etablerade och outsiders men med beaktandet att det är flera maktaspekter som samverkar.

Etablerade och Outsiders

Norbert Elias (Elias & Scotson, 1999) teori om etablerade och outsiders bygger på en studie (Elias & Scotson, 1965) av tre bostadsområden i en engelsk arbetarförort. I ett av områdena bor det människor som har bott i området i flera generationer och i de två andra bor det nyinflyttade. Utifrån dem tar han upp begreppen ”Etablerade” och ”Outsiders”.

Olofsson (1999) skriver i inledningen till boken ”Etablerade och outsiders” att den handlar om maktskillnader mellan grupper. Kärnan i förhållandet mellan etablerade och outsiders är den ojämna maktbalansen och de spänningar som denna föder.

Elias (Elias & Scotson, 1999) kom i sin studie fram till att ett ojämnt maktförhållande mellan två grupper som är beroende av varandra skapar en moralisk hierarki emellan dem. Elias diskuterar hur gruppernas sammanhållning etableras och fungerar. Hans tes är att en gruppens sammanhållning är grunden för gruppens maktställning.

Olofsson (1999) menar att Elias teori går att använda till all sociologisk förståelse av människor som möts där några kommer från de etablerade och några från outsiders. Den är exempelvis användbar för att se hur uppfattningen om ett områdes sociala och fysiska kvalitéer påverkar synen på människorna som bor där eller på relationen ”invandrare” och ”svenskar” likväl som kvinnor och män (Olofsson).

Moralisk hierarki

I studien såg Elias (Elias & Scotson, 1999) att det fanns en skarp gräns mellan invånarna i områdena; de som hade bott där länge och de nyinflyttade. De nyinflyttade behandlades som outsiders av de etablerade, de ansågs ha mindre värde och stigmatiserades. Han kallar det ett allmänmänskligt tema i miniatyr.

Författaren menar att i flera andra sammanhang, där grupper som är beroende av varandra och lever tillsammans men har olika grad av makt, betraktar den ena gruppen sig som bättre än den andra. Maktskillnaden skapar föreställningar om gruppernas olika moraliska värde. Elias tar som exempel på sådana grupper upp ”vita” i relation till ”svarta”, män i relation till kvinnor och stora och mäktiga nationalstater i relation till andra som är små och har liten makt. Ett ojämnt maktförhållande skapar en hierarki av moralisk värdering av grupperna och deras medlemmar menar Elias. De som har mer makt och anser sig ha högre värde än de andra kan tvinga på den definitionen om sig själva och om outsidersgruppen på den gruppen som har mindre makt. Det är en process för att bevara den etablerade gruppens överlägsenhet och för att skapa och hålla kvar den underordnade gruppens underläge och underlägsenhet. De etablerade håller sig för sig själva eller begränsar mötena med outsiders vilket kan leda till ökad segregation och social exklusion enligt Elias.

Varför uppkommer maktskillnader?

Sammanhållning och kollektiv kontroll i en grupp ser Elias (Elias & Scotson, 1999) som en viktig och avgörande förklaring till varför det uppstår maktskillnader mellan grupper i samhället i stort. En grupp med stark inre sammanhållning får genom den ett maktöverskott.

I sin studie såg han att inre sammanhållning, integration och kollektiv kontroll var aspekter för att den etablerade gruppen skulle uppfatta sig själva som överlägsna och bättre än de andra, outsiders. Sammanhållningen hos de etablerade var en maktresurs som upprätthöll skillnaderna mellan grupperna. Den inre sammanhållningen hos den etablerade gruppen byggde på gemensamma minnen, långvariga vänskapsrelationer eller fiendskap och delade värderingar. För att kunna hålla kvar sin egen maktposition hölls den andra gruppen utanför och stigmatiserades. En grupp kan effektivt stigmatisera en annan om den är stark på maktpositioner där den stigmatiserade gruppen är utestängd.

Just det att en grupp har en inre sammanhållning gör att den gruppen kan ta positioner som ger den makt också på andra sätt, vilket i sin tur gör att sammanhållningen blir ännu starkare och att det stänger ute de andra som inte ses som medlemmar i gruppen; outsiders. Elias menar att sammanhållning som en källa till maktskillnader spelar stor roll även i andra sammanhang men att de ofta döljs av andra utmärkande grunddrag som hudfärg, ras och social klass.

Stigmatisering av outsiders

Stigmatiseringen och nedvärderingen av outsiders skiljer sig mellan olika maktrelationer men har alltid sin grund i maktrelationerna mellan grupper i samhället enligt Elias (Elias & Scotson, 1999).

Genom studien kunde han dock se några strukturella regelbundenheter när det gäller etablerade och outsiders som alltså går att koppla till andra etablerade - outsiders grupper. För att kunna behålla sin maktposition och de andras underläge beskriver de etablerade hela outsidersgruppen utifrån de "värstas" egenskaper; den "normlösa" minoriteten. Det är mycket svårare tvärtom, att för outsiders få ett nedsättande namn på de etablerade att fastna. De etablerade förklaras motsatt istället utifrån de "bästas" sida. Det är den delen de etablerade bygger sin självuppfattning på medan outsiders bygger sin självbild på att

de tillhör en skambelagd utanförgrupp. Maktöverskottet som ligger på de etablerades sida leder till att outsiders känner skamkänslor, moraliskt mindervärde och underläge, något som blir till fördel för de etablerade. När det handlar om relationen etablerade - outsiders är dessa känslor alltid närvarande poängterar Elias.

En vanlig syn på outsidersgruppen är att medlemmarna i den inte skulle kunna följa reglerna och normerna som de etablerade har. Anledningen är att outsiders, och detta menar författaren också är ett sätt att stigmatisera som sker i de flesta etablerade-outsidere-relationer, anses vara opålitliga, odisciplinerade och laglösa. Närmare kontakt med "utanförgruppen" skulle därför kännas obehagligt.

De etablerade uppfattar outsiders som ett hot mot deras gemensamma regler och tabun som bottnar i en rädsla att bli kränkta för dem. Rädslan bygger också på att medlemskap i den etablerade gruppen avgör en persons ställning inom gruppen och dennes syn på sig själv som medlem i den. En etablerad skulle bli misstänkt för att bryta mot gruppens regler och normer om hon/han hade kontakt eller bara misstänktes ha kontakt med en outsider. Oviljan att träffa "de andra" beror även på fruktan att bli smittad. Synen på outsiders som opålitliga, laglösa och odisciplinerade leder till rädslan för "anomisk smitta" skriver Elias. Men han tillägger att makten att stigmatisera kan försvagas eller förändras om en grupp inte längre kan ha kvar sitt maktöverläge och ha ensamrätt på de viktigaste resurserna i samhället och utestänga outsiders från en del av dem. När obalansen i makten försvinner finns det en benägenhet att den förut stigmatiserade gruppen kan hämnas. Elias menar att den förra outsidersgruppen nu tar till motstigmatisering och han ger exempel på grupper som gjort det innan; som de svarta gör i Amerika, som de som förut varit utsatta för europeisk dominans gör i Afrika och som industriarbetarna gör i Europa (Elias & Scotson, 1999). Det visar att makt inte bara handlar om dominans utan också om motstånd.

Skulle majoritetsbefolkningen tappa sitt maktöverläge om de och "invandrarna" träffades mer? Handlar det om en omedveten rädsla för att "invandrarna" ska ta över maktpositionerna, försvaga majoritetsbefolkningens överläge i samhället och ge igen? Genom att majoritets- och minoritetsbefolkningen träffas skulle minoritetsbefolkningen/outsidere komma in i samhället lättare. Ligger motståndet från

majoritetsbefolkningen/de etablerade i att det kanske samtidigt hotar det som majoritetsbefolkningen är invanda och bekanta med?

Kan Blå Stället vara en plats där outsiders; minoritetsbefolkningen, genom att medverka ändrar på obalansen i maktförhållandet mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen och själva få mer makt?

Olofsson (1999) tar upp några fler exempel på stigmatiseringar som upprepar sig som teman och moraliska bedömningar av outsiders. Till exempel att de inte anses ha någon genomtänkt plan för sitt liv, att de lever för stunden och dagen och att de är inriktade på direkt behovstillfredsställelse. Detta kan vi se exempel på i historiska beskrivningar av underklassen, av den tidiga arbetarklassen, i skildringar av de fattiga idag, av de amerikanska storstädernas (svarta) underklass och de svenska storstädernas förortsungdomar (invandrare) tillägger Olofsson. Jag anser att det sista exemplet inte bara gäller ”förortsungdomar” utan alla som enligt någon slags vedertagen praxis ingår under benämningen ”invandrare”.

Men hur kan det komma sig att de nedsättande benämningarna på outsiders är universella, att det alltså ”sätts” samma nedsättande benämningar på olika grupper? Likheten ligger endast i att de är en outsidergrupp i förhållande till en etablerad grupp skriver Elias (Elias & Scotson, 1999). Enligt författaren beror det på att de tecken som den gruppen som har maktpositionen uppfattar hos ”outsidersgruppen” som mänsklig underlägsenhet är de beteenden och drag som blir just av själva utanförskapet och det förtrycket och den underordning som följs. Fattigdom och låg levnadsstandard till exempel, och även osäkerheten inför de andras oförutsägbara beslut och order, förödmjukelsen av att vara utestängd och undergivenhetsattityder som skapas inom outsidersgruppen. Maktskillnaden blir alltså socialt och förståelsemässigt självlegitimerande. Därför är de nedsättande egenskaperna universella och också universellt förkastade menar Elias.

Det är intressant för min uppsats att se vad det finns för stigmatiseringar som är lika i de flesta etablerade – outsiders relationer då jag vill problematisera om Blå Stället kan vara en potentiell mötesplats mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen i Göteborg. Är det

en etablerade – outsiders relation mellan majoritetsbefolkningen ("svenskarna") och minoritetsbefolkningen ("invandrarna")? Hindrar den i sådana fall att "svenskar" och "invandrare" ser/vill se möjligheterna att mötas?

Benämningar på outsiders – "invandrare" ?

Stigmatisering från de etablerades sida kan även vara att kalla de maktsvaga för olika nedsättande namn, termer som stigmatiserar andra grupper inom etablerade – outsiders relationen. Vilken påverkan det får är beroende av om de som säger orden och de som får "smeknamnen" är medvetna om att förödmjukelsen har stöd av en etablerad grupp i relation till vilken mottagaren är en outsider grupp (Elias & Scotson, 1999).

Jag vill göra en koppling till användandet av ordet "invandrare". Även de som är födda i Sverige vars föräldrar har annat ursprung eller de som är födda i annat land fast med svenskt medborgarskap kallas som bekant för "invandrare". Jag anser att benämningen hindrar människor att komma in i samhället genom att aldrig ses som "svenskar", "de" uppfattas som annorlunda i förhållande till "oss" "svenskarna" nästan oavsett hur länge en person har bott här. De los Reyes (i de los Reyes et al., 2005) menar att begreppet är problematiskt för att det handlar om en så heterogen grupp men också för att det innefattar människor som aldrig "vandrat" in i Sverige. Personer som är födda i Sverige ses likväl som främlingar menar hon. Hon använder sig ändå av begreppet "invandrare" i sin analys med motiveringen att begreppet och invandrarstatusen har blivit en etablerad förklaring till individers olika ställning i samhället. Men invandrarstatus eller etnicitet kan inte förklara ojämlikhet och utanförskap, de är inte naturgivna eller oföränderliga kategorier. De bör istället ses som föränderliga kategorier som behöver tolkas och problematiseras framhåller hon. Hennes utgångspunkt är att etnicitet precis som genus och klass formas i en social kontext och inordnas i en hierarkisk struktur. En struktur där maktförhållanden är uppbyggda av motsatser, där den ena parten anges som norm och den andra som avvikande (de los Reyes et al.). Jag kommer också att använda mig av begreppet invandrare, jag anser att det inte går att undvika när jag ska analysera ur begreppen etablerade och outsiders.

7. Resultatredovisning och analys

Min resultatredovisning och analys bygger på intervjuerna med enhetscheferna Marianne Andersson och Aleka Karageorgopoulos och programassistenten Dubravko Grdic på Kulturhuset Blå Stället.

Hur tänker och planerar verksamhetsansvariga för att uppnå intentionerna med Blå Stället?

Ett av målen i "Kulturplan Gunnared" är att Blå Stället genom sin verksamhet skall erbjuda möjligheter till kommunikation och särskilt kommunikation över gränser; nationella, kulturella, politiska och ideologiska. Andersson säger så här angående visionen för Blå Stället:

"Likaväl som du går på stadsteatern en kväll så kan du åka till Angered och gå på teatern här eller gå på något arrangemang som vi har eller i Frölunda eller i någon teater i Majorna eller på operan eller vad det nu är." (Marianne Andersson)

Hon vill att Blå Stället ska ses som en kulturinstitution bland andra kulturinstitutioner i Göteborg, det är en del av målsättningen. Hon menar att det är viktigt att hela staden införlivas i det som är staden och att se Blå Stället som en del i den. Göteborg ska ses som en helhet anser hon.

I det sammanhanget tolkar jag det som en fördel att en tänkt mötesplats mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen ligger just i en förort. Detta för att som Andersson säger kunna se Göteborg som en helhet där förorterna räknas in. Och att de som bor i stan ska ta sig till Angered vilket är en förutsättning för att majoritets- och minoritetsbefolkningen ska kunna mötas på Blå Stället. Och en förutsättning för att kommunikationen ska ske över gränser som ingår i målet för Blå Stället. Illman och Nynäs (2005) förklaring av kulturmöten innebär att gå över gränser för vad man själv definierar som likt och olik, att träffa människor som en själv uppfattar som olik och som främling och som inte ingår i ens egen tolkning av gemenskap. Och för att det ska kunna

uppfyllas på Blå Stället är det nödvändigt att få dit människor från hela Göteborg och från både majoritets- och minoritetsbefolkningen.

Jag ser det också som att något gås emot när Kulturhuset ligger i en förort. För att närmare förklara vad jag menar kopplar jag den tanken till Elias tes (Elias & Scotson, 1999) att en grups sammanhållning är en viktig förklaring till varför det uppstår maktskillnader mellan grupper. Jag tänker att sammanhållningen och på så sätt uppdelningen mellan ”vi” och ”dom”/etablerade och outsiders bygger på att vi bland annat bor i samma områden i staden och/eller att vi har samma nationella bakgrunder eller klassbakgrunder. Eller som Hägerström (2004) påvisar att etnicitet/”ras”, genus och klass är grunden för uppdelandet av ”vi” och ”dom”. Förståelsen av hur ”vi” och ”dom” skapas ligger alltså i intersektionaliteten menar hon. Genom att Kulturhuset är tänkt för alla i hela Göteborg oavsett vart du bor kan jag se Blå Ställets läge som ett sätt att försöka vidga sammanhållningen till att gälla alla som lever i Göteborg. Och att det som händer i Angered angår alla, inte bara ”dom” som bor där. I det tycker jag att det är något som trotsas. För jag ser det som ett sätt att gå emot en föreställd sammanhållning som delar upp befolkningen i ”vi” och ”dom”. Detta är en förutsättning för att etablerade och outsiders ska mötas på Blå Stället.

Men frågan är om förorten där outsiders/ ”de andra” bor kan, som Anderson önskar, ses som en del av en helhet? För samtidigt, om man ser det ur Elias (Elias & Scotson, 1999) synvinkel, skulle det vara just där motståndet ligger, att åka ut till förorten och träffa outsiders som inte hör till ”oss”. Om outsiders och etablerade skulle vistas på samma ställe; Angered och Blå Stället skulle ju sammanhållningen inom dessa grupper inte kunna vara lika stark. Det skulle bli svårare att definiera vilka som är ”vi” och vilka som är ”dom”. För att en etablerad grupp ska kunna hålla kvar sin maktposition behöver den andra gruppen hållas utanför skriver Elias (Elias & Scotson, 1999). På de maktöverlägsnas sida, de etablerade, skulle möten med ”de andra” alltså leda till att deras makt minskades. Däri ligger ett motstånd att träffa ”de andra”. Då blir det problematiskt att lyckas få till möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen och det underlättas inte av att mötesplatsen ligger i en förort dit de etablerade måste ta sig.

Men det kanske inte bara handlar om motstånd från de etablerades sida att åka till förorten utan också om hinder för att minoritetsbefolkningen/outsiders ska besöka ett svenskt Kulturhus?

Grdic tycker till exempel att de boende besöker Blå Stället alldeles för lite, och menar att nyanlända flyktingar och personer som nyss fått uppehållstillstånd kan det ta flera år att få in i verksamheten. Det handlar både om att få med dem i Blå Ställets verksamheter och att få in dem i svenska samhället. Han säger att de saknar människor på Blå Stället som överlag har svårt att komma in i det svenska samhället.

En sida av stigmatiseringen av outsiders som Elias (Elias & Scotson, 1999) tar upp är hur det påverkar outsiders. Han skriver att de bygger sin självuppfattning på att de beskrivs utifrån "de värstas" egenskaper. De "dåliga" egenskaperna stämmer oftast bara in på några få av "de andra" men de får ändå representera hela gruppen outsiders. De beskrivna egenskaperna gör att outsiders känner moraliskt mindervärde, skamkänslor och underlägsenhet. Detta är känslor som alltid är närvarande i en etablerade - outsiders relation påpekar Elias. Outsiders negativa självbild blir till fördel för de etablerade på så sätt att det gör att de kan fortsätta behålla maktöverskottet. Det här anser jag kan vara anledningar till att minoritetsbefolkningen inte vill/vågar besöka Blå Stället. Men framförallt att de undviker att träffa de etablerade där eftersom det är i relationen till dem som dessa känslor av moraliskt mindervärde framkallas. Det kan vi se exempel på nedan.

Andersson förklarar varför hon tycker det är viktigt att det kommer folk från stan till Blå Stället:

"Det kanske inte kommer somalier till våra författarfrukostar men det kommer människor som bor på Götaplatsen och i Lerum och i Majorna, och allt vad det heter, hit för att lyssna. Och det är också en poäng i att det finns en interaktion, att dessa människor kommer hit och likaväl som dom som bor här naturligtvis ska ha ett naturligt flöde in till stan." (Marianne Andersson)

Hon menar att det är viktigt att Blå Stället inte blir en angelägenhet bara för dem som bor i Angered. Risken om förorten och Kulturhuset inte ses som en del av Göteborg är att folk som inte bor där helt struntar i förorten och vad som händer där. Det måste bli ett flöde mellan centrum och förorten poängterar hon.

Jag tycker också att det är viktigt att det kommer folk från stan ut till Angered. Det är ju en förutsättning för att majoritets- och minoritetsbefolkningen ska kunna mötas, att de är på samma ställe. Det blir också ett sätt att motverka att "de andra" hålls utanför och att hindra att förorten bara blir en angelägenhet för "dom" som bor där. Hägerström (2004) skriver att gränser exempelvis de mellan "vi" och "dom" verkar bestående och oföränderliga men visar sig i empiriska observationer vara föränderliga och rörliga. Invandrare och svenskar kan ibland vara två åtskilda grupper men menar hon det är inget statistiskt förhållande. En vanlig uppfattning enligt författaren är dock att de två grupperna är fasta. Det gör att människor förhåller sig till dessa fasta identiteter vilket återigen tar fram gränser mellan "oss" och "dom". Det kan jag se exempel på i Anderssons citat ovan. Några personer som representerar majoritetsbefolkningen har tagit sig till Blå Stället men väl där träffar de ändå inga som representerar "dom". Elias (Elias & Scotson, 1999) beskriver sammanhållning som en förklaring till maktskillnader mellan grupper i samhället. Det är sammanhållningen som gör att skillnaderna mellan grupperna består. För att de ska kunna behålla sin maktposition hålls den andra gruppen utanför. En grupp med makt och sammanhållning kan också ta positioner som ger den makt på andra sätt. Här har författarfrukostarna på Blå Stället blivit en arena dit bara de etablerade kommer. Det gör att det blir de etablerade/majoritetsbefolkningen som utformar och definierar författarfrukostarna på Blå Stället efter sina behov. Det leder till att outsiders inte kommer dit, de blir mer utestängda och maktskillnaderna mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen ökar. Genom att enbart de etablerade kommer till författarfrukostarna förstärks sammanhållningen inom den gruppen och gränsen mellan "dom" och "vi" behålls på så sätt.

Jag kan se ännu en förklaring till varför det inte kommer människor från både majoritets- och minoritetsbefolkningen till författarfrukostarna. Jag vill återkoppla till diskussionen om stigmatiseringen av outsiders ovan. Outsiders/minoritetsbefolkningen känner på

grund av stigmatiseringen mindervärdes känslor gentemot de etablerade/majoritetsbefolkningen. Jag skrev att det leder till att outsiders också undviker att träffa de etablerade. Det är i relation till dem underlägsenhet och skamkänslor kommer fram. Vilket också kan ha sin förklaring till varför inte några från minoritetsbefolkningen kommer till författarfrukostarna. Detta blir även en fördel för majoritetsbefolkningen då de kan fortsätta att ha makten på ett område dit outsiders ändå inte kommer.

Kan Blå Stället medverka till att skapa möten mellan människor som bor i olika delar av en stad?

Förorten har delvis blivit en avsides del av det nya Sverige och Angered är inte en så naturlig del av Göteborg som det borde vara säger Grdic. Han ser det negativa med att inte vara en del av Göteborg att det finns folk som inte vågar åka dit. De tror på vad tidningarna skriver om förorten och vad de hör folk säga om den och blir då rädda och oroliga för den. Och alla som bor i förorten antas vara på samma negativa sätt. De behöver göra stora arrangemang med dragande namn och rätt stor marknadsföring för att få dit folk från hela Göteborg menar han.

Elias (Elias & Scotson, 1999) förklarar stigmatisering av outsiders att de beskrivs utifrån de "värstas" egenskaper. Detta för att de etablerade ska kunna behålla sin egen maktöverlägsenhet och de andras underlägsenhet. Outsiders framställs som opålitliga, odisciplinerade och laglösa. Närmare kontakt med outsiders skulle kännas obehagligt. Jag ser en anknytning till den generella uppfattningen att det i förorterna är stökigt och allmänt farligt att bo som Grdic ger en beskrivning av. Det är oftast de negativa bilderna av förorten och de som bor där som framhålls. "De värstas" egenskaper tas fram och gestaltas bland annat i media och då får det representera bilden av "invandrarna" som grupp; outsiders, och hela bilden av förorten som plats. Det här skulle kunna vara en förklaring till varför människor ur majoritetsbefolkningen inte tar sig till Angered och Blå Stället. Vilket då självfallet försvårar att majoritets- och minoritetsbefolkningen möts där.

Karageorgopoulos är inne på ett annat spår varför det kan vara svårt att få dit folk från stan:

Hon tror att det bland annat handlar om att det är svårt att ändra på en tradition. Hon menar att folk är invanda vid vissa beteenden och tankemönster som att kultur är det som händer i centrum. Synen på vad som är kultur är traditionellt; kultur är för många Kulturhuset, Symfonikerna, Operan eller för vissa Pustervik. Det är inte så många som har Blå Stället som referensram kultur. Många är inprogrammerade att om man ska gå på kulturaktiviteter så är det i centrala stan, även de som bor i Angered.

Det är fördomar säger hon att kultur bara skulle vara det som händer i centrum. Den här uppfattningen är ålderstigen och neddammad av gammaldags tradition och kultursyn anser hon. Det här är väl en del av segregationen säger hon men...

” inte att det liksom nej jag vill inte åka till Angered för där bor det bara invandrare, det tror jag inte påverkar utan det som påverkar är vad vi har för innehåll i vår verksamhet och hur vi når ut.” (Aleka Karageorgopoulos)

Andersson tar upp avståndet som en förklaring:

Hon pratar om att det finns en tröghet i att Blå Stället ligger utanför centrum och att det tar tid att åka dit. Om Blå Stället skulle ligga vid Götaplatsen istället så skulle det antagligen komma mycket fler människor till Blå Stället tror hon. De tänker att det ligger i världens ände fast det inte ligger så långt bort. Men genom ett spännande innehåll kan man locka människor hit ändå säger hon samtidigt.

Jag tror inte förklaringen till varför det kan vara svårt att få dit folk från stan enbart är en traditionell kultursyn eller avståndet till Angered. Även om jag, som jag tagit upp ovan, kan se ett dilemma med att Blå Stället ligger i en förort men då är det inte det fysiska avståndet som är det direkta hindret utan snarare uppfattningen att ”de andra” bor där. Både Karageorgopoulos och Andersson anser att det är viktigt att de har intressanta och spännande program på Blå Stället som kan locka dit människor som bor i stan. Det är självklart viktigt att programmen på ett Kulturhus är breda och intressanta så att det lockar så många som möjligt och har en så bred förankring i befolkningen som möjligt. Detta för att det överhuvudtaget ska finnas förutsättningar för kulturmöten efter Illman och Nynäs (2005) förklaring av kulturmöten.

Men rädslan för ”de andra”, stigmatiseringen av outsiders, känslor av mindervärde och uppdelningen i ”vi” och ”dom”/etablerade och outsiders leder till att de andra ses som främlingar eller känner sig som främlingar. De hindren gör att man inte vill träffa ”de andra” och det ändras inte för att det finns program på ett Kulturhus som verkar intressanta. Jag vill istället sätta motståndet till att träffa ”de andra” och åka ut till förorten i förbindelse till Elias (Elias & Scotson, 1999) diskussion om moralisk hierarki. Den ena gruppen, de etablerade, uppfattar sig själva som bättre än de andra, outsiders, och de som sämre. Vilket i sin tur enligt Elias leder till att de etablerade, för att kunna bevara sin maktposition, håller sig för sig själva och försöker undvika att träffa outsiders. Då blir det problematiskt att försöka locka majoritetsbefolkningen till förorten om det är ett ställe de håller sig ifrån. Ur det perspektivet skulle man kunna se segregationen i förorterna som ett resultat av en önskan att bevara makten hos de etablerade/etniska svenskarna och hålla de oetablerade/invandrarna kvar i underläge genom att de förpassas till ställen där majoriteten av de etniska svenskarna inte vill bo. Det ges en allmän beskrivning av förorten som att den på något sätt skulle ”tas över” av invandrarna när det i själva verket i många fall är de etniska svenskarna som väljer att flytta därifrån. Handlar det i grunden om att de etablerade undviker möten med invandrarna? Och vad skulle då få majoritetssvenskarna som valt att inte bo i förorten och aktivt undviker outsiders att ändå åka dit och träffa ”dom”? Jag ser det ur den synvinkeln som problematiskt för ett Kulturhus som Blå Stället att lyckas få till möten mellan minoritets- och majoritetsbefolkningen även om alla andra förutsättningar finns, som lokaler, bra program och visioner om att ”alla” ska träffas.

Grdic berättar dock något som gör att man kan fundera på om dessa uppfattningar om etablerade och outsiders är på väg att förändras.

Han säger att det finns ett nyvaknat intresse för förorten, det är fler som flyttar in från Göteborg centrum nu mot för bara några år sedan. Han tror att människor börjar förstå att det är något nytt som händer och att de tycker det är intressant att se vad som händer i förortskulturen. Många har börjat se bakom medias inblandning i förorternas dåliga rykte menar han.

”Folk har upptäckt allt det positiva bakom de dåliga ryktena. Folk har börjat flytta in till lägenheterna i Hjällbo, mera studenter. Det är inte så farligt som man tror och man är nära naturen, nära en exotisk intressant kulturblandning och man hör mycket språk. Folk i allmänhet, de senaste kanske tio åren, har blivit mer intresserade av omvärlden av olika orsaker. Därför blir väl Angered, förorten, som är omvärlden, intressant.” (Dubravko Grdic)

Elias (Elias & Scotson, 1999) fokuserar inte så mycket på om det finns någon väg till förändring i relationen mellan etablerade och outsiders förutom när han skriver att outsiders kan hämnas när obalansen i makten försvinner. Men Hägerström (2004) skriver att ”vi” och ”dom” inte är några oföränderliga och bestående grupper eller identiteter. Vi och dom indelningar beror på uppfattningar och föreställningar om vilka vi är och vilka de är och i och med det vilka vi inte är, hur vi skiljer oss åt och vilka som har tolkningsföreträde. Jag tycker att det där finns en öppning till att relationen mellan de etablerade och outsiders/majoritets- och minoritetsbefolkningen kan förändras. Det som Grdic beskriver ovan ser jag som en väg mot att uppfattningen och föreställningen att det enbart är ”dom” som bor i förorten håller på att ändras. Den förändringen kan i sin tur påverka att majoritetsbefolkningen lättare kan tänka sig att åka till förorten och Blå Stället. Men det allra viktigaste är att det också leder till att synen om ”de andra” förändras. Så att människor också vill träffa varandra när de är där.

8. Slutdiskussion

Min studie handlar om vilka möjligheter och hinder det finns för möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen på Blå Stället i Göteborg. Jag har genom teorin om etablerade och outsiders (Elias & Scotson, 1999, Olofsson, 1999) och genom att ha med intersektionalitet (Eriksson - Zetterquist & Styhre, 2007, Lykke, 2003, de los Reyes, Molina, Mulinari, 2005, de los Reyes & Mulinari, 2005) i teoridelen velat visa att kulturmöten är komplexa. Det handlar inte bara om möten mellan människor från olika kulturer utan dessa möten eller om det inte blir möten påverkas också av aspekter som klass och kön.

Personalen på Blå Stället säger i intervjuerna att de vill ha fler besökare. De vill både att mer folk från stan och att fler boende ska komma till Kulturhuset. Men trots att det finns ett Kulturhus vars vision och mål är att det ska vara öppet för alla kommer inte alla dit. Det centrala som jag kan se från mina intervjuer är att de fokuserar på att få mycket folk till Blå Stället och att det är där största satsningen ligger. Där ser jag ett dilemma med att det ska kunna bli kulturmöten på Blå Stället. Bara för att förutsättningarna för kulturmöten skulle finnas, genom att locka dit människor från både majoritets- och minoritets befolkningen sker automatiskt inte dessa möten. Det finns en risk att det, för en person som bor i stan, bara blir ett besök i förorten på ett för den intressant program och sedan hem igen. Vilket jag kan se exempel på i författarfrukostarna där bara personer ur majoritetsbefolkningen träffas eftersom ingen person ur minoritetsbefolkningen är där. Och på liknande sätt blir det med personer som representerar minoritetsbefolkningen, bara för att de bor i närheten är det inte säkert att de kommer dit.

Karageorgopoulos trodde inte att en anledning till att människor från stan undviker att besöka förorten beror på att det bor många ”invandrare” där. Hon trodde att allt berodde på vad de har för innehåll i verksamheten och hur de når sina eventuella besökare. Det tycker jag är intressant att lyfta upp. Hon går där helt ifrån tanken att det finns ”vi och dom” indelningar i staden och tänker att det handlar om att nå folk utifrån intressen. Jag tycker att det är viktigt att inte bortse från ”vi och dom” indelningarna i samhället och vara medveten om att det faktiskt påverkar vilka vi väljer att träffa eller inte. Och hur påverkar den uppfattningen som Karageorgopoulos gav uttryck för förutsättningarna för

möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen på Blå Stället? Blir det kulturmöten om det är så att de fokuserar på att få folk till samma program efter intressen? Det finns väl förutsättningar för det med men risken är att uppdelningarna mellan vi och dom/etablerade och outsiders finns kvar även där. Som författarfrukostarna igen är exempel på. Att sammanhållningen, som Elias (Elias & Scotson, 1999) beskriver som en källa till maktskillnader, inte förändras utan består även på Kulturhuset.

Jag har också kommit fram till att Blå Ställets läge; förorten, påverkar förutsättningarna för Kulturmöten där. Exempelvis försvårar det att folk från stan åker till Blå Stället. Andersson pratar om avståndet som en orsak och Karageorgopoulos om en traditionell syn på vad som är kultur. Där tycker jag att de igen ser förbi vad det nog egentligen handlar om. En uppfattning om "de andra" som bottnar i fördomar och generaliseringar om "dom"/outsiders och det hindrar att vi vill träffa varandra. Grdic sa att han trodde att anledningen till att vissa människor från stan inte besöker Blå Stället kan vara att de är rädda för förorten och att de drar alla som bor där över samma kam. Det visar på en risk i ett segregerat samhälle där personer ur majoritetsbefolkningen inte personligen känner individer som invandrat. Risken är att den bild som ges, bland annat i media, av invandrare får stor betydelse för hur majoritetsbefolkningen/etniska svenskar ser på och behandlar människor som uppfattas tillhöra denna grupp. Det som förmedlas blir en allmängiltig "sanning". Det inverkar på vilka man vill träffa och vilka man överhuvudtaget ser en möjlighet att möta. Det leder också till att minoritetsbefolkningen de som anses tillhöra "de andra" på samma sätt inte vill, vågar eller inte heller ser möjligheter till att träffa personer ur majoritetsbefolkningen. Grdic sa att det kan var svårt att få in de boende till Blå Stället, och där kan jag se just stigmatiseringen som en betydande orsak.

Men jag kan också se förutsättningar för möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen på Blå Stället. Just att Kulturhuset ligger i en förort och att det då kräver att människor som inte bor där ska åka dit tycker jag går emot föreställningen att det är "dom" som bor där och att förorten skulle vara något som inte tillhör staden. En bit på väg i den riktningen tycker jag att Anderssons tankar om att se Blå Stället som en

kulturinstitution bland andra är. Och att hon anser att Göteborg ska ses som en helhet. Det öppnar upp gränser, både de fysiska, att förorten så att säga skulle ligga "utanför" och de mentala gränserna att det är "de andra" som bor där och att det då inte angår "oss". Det anser jag är en väg mot att majoritets- och minoritetsbefolkningen ska kunna mötas på Blå Stället. Jag ser även öppningar till kulturmöten på Blå Stället i Grdics iakttagelse att förorten har fått ett bättre rykte och att människor är mer villiga att flytta dit. Vilket i sig borde leda till en större benägenhet att åka ut till förorten. Det här tror jag bottnar i att synen på vilka som är vi och dom har förändrats en aning. Det kanske inte i lika stor utsträckning är "dom" som uppfattas bo i förorten längre.

Det skulle som fortsatt forskning vara intressant att ta reda på hur dessa uppfattningar om vilka som är vi och dom/etablerade och outsiders förändras. Och räcker det att de förändras på en individnivå? Är det tillräckligt att fler människor ser förbi dessa gränser och ser möjligheter till möten och förändrar sin syn på vad och vilka som är norm och vad som är avvikande? Eller måste förändringarna också ske på en mer strukturell nivå för att det ska nå "alla" och inte bara de redan medvetna och öppna?

9. Litteraturförteckning

Barker, C. (2003) *Cultural studies. Theory and practice*. London: Sage publikations

Buber, M. (1994) *Jag och Du*. Ludvika: Dualis

de los Reyes, P., Molina, I. & Mulinari, D. (red.) (2005) *Maktens (o)lika förklädnader*
Stockholm: Bokförlaget Atlas

de los Reyes, P. & Mulinari D. (2005) *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över
(o)jämlighetens landskap*. Lund: Wallin & Dalholm Boktryckeri AB

Elias, N. & Scotson, J. L. (1999) *Etablerade och Outsiders*. Lund: Arkiv Förlag

Elias, N. & Scotson, J. L. (1965) *The Established and the Outsiders. A Sociological
Enquiry into Community problems*. London: SAGE Publications Ltd 1994, Andra
upplagan

Eriksen, T. H. (1993) *Etnicitet och nationalism*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa

Eriksson - Zetterquist, U. & Styhre, A. (2007) *Organisering och intersektionalitet*.
Malmö: Liber AB

Holme, I. – M. & Solvang, B. – K. (1997) *Forskningsmetodik Om kvalitativa och
kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur, Andra upplagan

Hägerström, J. (2004) *Vi och dom och alla dom andra på Komvux*. Lund: Sociologiska
institutionen, Lunds universitet

Illman, R. & Nynäs, P. (2005) *Kultur människa möte. Ett humanistiskt perspektiv*.
Danmark: Författarna och studentlitteratur

Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Kurkiala, M. (2005) *I varje trumslag jordens puls* Stockholm: Ordfront förlag

Lykke, N. (2003) *Intersektionalitet - ett användbart begrepp för genusforskningen*.
Kvinnovetenskapligtidskrift 1/2003

Olofsson, G. (1999) Förord i Elias, N. & Scotson, J. L. *Etablerade och outsiders*.
Lund: Arkiv förlag

Patel, R & Davidson, B (2003) *Forskningsmetodikens grunder* Lund: Studentlitteratur,
Tredje upplagan

Repstad, P. (1999) *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*.
Lund: Studentlitteratur, Tredje upplagan

Sernhede, O. (2002) *Alienation is My Nation*. Stockholm: Ordfront förlag

Svenning, C. (1999) *Metodboken*. Eslöv: Lorentz förlag

Broschyr:

”Kulturhuset Blå Stället” utgiven av Göteborgs Stad Gunnared

Internet:

<http://www5.goteborg.se/prod/gunnared/dalis2.nsf/00000000000000000000000000000000/0/fc94d4938ba84ad9c12572c0003dbb14!OpenDocument> 2007-05-22

<http://www5.goteborg.se/prod/gunnared/dalis2.nsf/vyPublicerade/30D3785FACEEC174C12572C0003DBB18?OpenDocument> 2007-05-22

http://www.goteborg.se/statistik_Göteborgsbladet 2007 2007-05-22

<http://www.blastallet.goteborg.se/prod/gunnared/Blastallet/dalis2.nsf/vyPublicerade/344B18FC8868342DC1256EA1003FEB3B?OpenDocument> 2007-03-07

[http://www.gunnared.goteborg.se/prod/gunnared/Blastallet/dalis2.nsf/vyFilArkiv/kulturplangunnared.pdf/\\$file/kulturplangunnared.pdf](http://www.gunnared.goteborg.se/prod/gunnared/Blastallet/dalis2.nsf/vyFilArkiv/kulturplangunnared.pdf/$file/kulturplangunnared.pdf) 2007-03-07

Bilaga

Intervjumall

- **Hur skapar man mötesplatser där minoritets- och majoritetsbefolkningen kan mötas:**

Hur ska man få människor i en segregerad stad att vilja träffas?

Varför är det viktigt?

Vad ska finnas där för att locka en så bred grupp som möjligt?

Vart ska den ligga? (förort; påverkar områdets rykte om folk vill komma till platsen?) Är förorten den bästa platsen för majoritets- & minoritetsbefolkningen att mötas på?

Vilka ser du som viktigast möter varandra?

- **Vad finns det för förutsättningar för möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkningen på Blå Stället:**

Vad är syftet med Blå Stället? (med Kulturhus?)

På vilket sätt är Blå Stället en ”kulturell mötesplats”?

Vad finns på Blå Stället som lockar människor från både majoritets- och minoritetsbefolkningen? Som lockar människor med olika klassbakgrunder? (Är syftet att få dit människor med olika nationella bakgrunder eller även pers. med olika klassbakgrunder?)

Hur når ni ”besökarna”? Hur nå de som inte bor i området?

Påverkar läget vilka som kommer eller inte?

Varför kommer människor till Blå Stället? (bara kulturintresserade?)

När ni fått dit de boende vad leder det till?

- **Vad finns det för hinder för att människor från majoritets- och minoritetsbefolkningen ska mötas på Blå Stället:**

Finns det något som kan påverka att människor inte vill komma till B.S.? (att det handlar om ”finkultur” att det ligger i en förort, invånarna, geografiskt

& ”ryktesmässig”) (vad gör ni åt det?)

Vilka är det som deltar i Blå Ställets aktiviteter? (Etablerade boende & Kulturintresserade?)

Vilka kommer inte?

Finns det personer ni aldrig kommer att nå? (vad gör ni åt det?)

Kommer olika grupper samtidigt?

Segregationen, påverkar den vilka som kommer?

- **Om människor från majoritets- och minoritetsbefolkningen inte möts på Blå Stället, vad kan man göra åt det:**

Är det något ni håller på att förändra/har förändrat i verksamheten? (Varför, hur då?) Är det något ni ser behöver förändras på Blå Stället? På annat håll? Attityder, politiken?

Hur har utvecklingen gått?